

Gevleugelde vrouwen

Veel biologen/vogelaars brachten er hun studietijd door, daar op de hoek van Artis, in het Zoölogisch Museum.

In de middagpauze tafeltennissen tussen de skeletten. De collectie is al lang verhuisd naar het gebouw van het voormalig Ontleedkundig Laboratorium en er is veel veranderd, maar sommigen blijven gelukkig overeind. Collectiebeheerder Tineke Geertruida Prins (55): „Ik heb nog wel eens de neiging om te veel te zeggen.”

Toen ik jong was, had ik een jagersjol, zo'n prachtig smal wankel roeibootje. Daar ging ik mee het veld in. Erger nog, ik ging nesten leeghalen. Van Meerkoeten en Wilde Een-den. Die blies ik uit, heel normaal destijds. Even kijken of het bebroed was en blazen maar. Eén keer deed ik dat niet, en toen begon het pulletje, dat er in zat, te piepen. Ik ben vreselijk geschrokken, heb het weggegooid en daarna nooit meer een ei geraapt.

Je groeide op in de Zaanstreek

Ik kom uit Oostzaan en woon daar intussen weer. Ik heb goed kunnen zien hoe alles veranderd is, er is echt niets meer van over. Het mooie Twiske hebben ze verpest. Veel asfalt, veel wandel- en fietspaden. Het vroeger zo prachtige Oostzanerveld, doorsneden door ringwegen en hoogspanningsleidingen. Voor en achter ons huis liepen sloten, dus je was zo op het water. Ik ging vaak met een vriendinnetje rietsigaren zoeken. En zonnedauw, waar je als je het droogde goed geld voor kon vangen bij de apotheek. En altijd met beestjes bezig. Als ik een dode Mol vond, ging ik hem begraven en later het skeletje opgraven. 's Winters een bijt hakken en in weer en wind vissen. Daarmee ben ik een paar jaar geleden gestopt. Mijn laatste vis had de haak ingeslikt. Ik knipte het snoer door en liet hem los. Het beest werd meteen gepakt door een Kokmeeuw.

Heb je biologie gedaan?

Ik heb de middelbare school afgemaakt en daarna was het klaar, dan moest je geld gaan verdienen. Zo ging dat in die tijd. Ik was vroeg het huis uit en wist helemaal niet wat ik wilde. Toen ik jong was wilde ik altijd óf boerin worden óf bij Artis werken. Ik heb allerlei cursussen gedaan. Steno, Engelse handels-correspondentie. Ik heb er spijt van dat ik toen nog nooit van bijvoorbeeld de NJN had gehoord. Mijn ouders ook niet, anders was ik waarschijnlijk wel biologie gaan studeren.

Kom je nu nog veel buiten?

Ik zit vaak in Schoorl, daar hebben we een zomerhuisje. Dus vaak naar de Putten, naar de ondergelopen bollenveldjes. Vanuit het werk gaan we zo nu en dan even naar Durgerdam en omstreken. Of naar Flevoland. Ik ben lid geworden van de Vogelwacht. Heel leuke mensen, en je komt nog eens op andere plekken. Twee keer per jaar ga ik achter de ganzen aan, in Friesland en Zeeland. Ik vogel ook wel met mijn vriendin, die heel goede ogen heeft. Ik had slechte ogen, staar, geopereerd aan een oog, na-standa, noem maar op. Nu ben ik weer redelijk op zicht. Zij beschrijft de vogel en ik zeg wat het is. Vaak klopt dat.

Gezegend is de vogelende partner

Ja, dat is erg prettig. Ze is alleen niet zo fanatiek. Ik ruk echt uit als er ergens iets zit. Dat doet zij niet. Ze gaat ook niet op pad voor een onbeduidend steltloperje, zoals ze dat noemt. Terwijl ik voor iets dat niet al te ver weg zit altijd te porren ben. Zoals voor die Witstaartkievit bij Assendelft, waar intussen de nieuwe wijk Saendelft uit de grond is gestampt.

En het buitenland?

In het voorjaar ben ik vier weken in Spanje geweest, in de Extremadura, Sierra de Gredos en de Bardenas tussen Pamplona en Zaragoza. En ik heb een keer een walvistrip gedaan, van Plymouth naar Santander, samen met Ruud Vlek en Kees Mostert, die veel van zoogdieren weet. Ik ben gek op de zee. Ik had wel bij de marine gewild. Een probleem met verre reizen is dat ik eigenlijk niet durf te vliegen. De lucht is voor de vogels, zei mijn opa altijd.

Hoe kwam je bij het Zoölogisch Museum terecht?

Ze vroegen een secretaresse, in maart 1972. Voor het sollicitatiegesprek moest ik naar het huis van professor Voous. Ik werd meteen aangenomen, hij had mensen-

Te weinig vrouwen in Sovon-Nieuws?

De inhaalslag gaat door.

Uit alle hoeken en gaten komen de dames nu te voorschijn.

Na vechter/bijter/onderzoeker Petra de Goeij, alweer een bijzondere Gevleugelde Vrouw. Guus van Duin in gesprek met een museumstuk.

kennis. Voous was destijds al ziek. Hij is in 1975 met emeritaat gegaan, en erna ben ik voor Jan Wattel begonnen, overgestapt van de Vrije naar de Gemeente Universiteit. Zo kwam ik toch nog bij Artis terecht, althans, ernaast, op de hoek.

Je had een sterke band met Voous.

Ja. Ik heb tot zijn dood, begin dit jaar, voor hem gewerkt. Hij was een tweede vader voor me. Een ontzettend aardige man, die kon ik gewoon niet in de steek laten. Ik heb ontzettend veel van hem geleerd, meer dan van wie ook hier.

Hij was wat stijf

Ik moest altijd professor zeggen, hij was heel formeel, maar daar had ik nooit moeite mee. Ik vond het eigenlijk wel leuk en het belette me niet om gewoon te zeggen wat ik dacht. Wellicht speelde ook mee dat hij geen kinderen had. Hij werd op oudere leeftijd menselijker, opener, maar hij bleef professor. Mij noemde hij Tineke, of Tété. Mijn neefjes noemden me vroeger Tita, vandaar, dat vond hij leuk.

Je was de manus van alles op het museum

Bij Voous was ik echt secretaresse. Als hij zag dat ik iets niet begreep, legde hij het me uit. Dat was heel handig. Een man als Voous heb ik ook heel leuk, maar na een tijd niet meer gekend. Nooit meer iemand die me op dingen, boeken en artikelen wees. Uiteindelijk heb ik veel zelf moeten doen.

Je hebt ook veel geprepareerd

Ja, ik werd collectiebeheerder en preparateur. We hadden vier preparateurs, twee voor vogels, twee voor zoogdieren. Ik heb het geleerd van meneer Graat, in de lunch-pauze en na werktijd. Er was destijds geen cursus. Ik deed eerst alleen muizen en vleermuizen. Leuk werk, bek opensnijden, schedel eruit slopen en prepareren. Vogelbalgjes maken vond ik ook heel leuk, maar na een week moest ik wel even wat anders doen. De stookolieslacherperiode begin jaren tachtig, dat was een leuke tijd. Niet voor de vogels, maar hier was het erg gezellig. Tafeltennissen tussen de skeletten. En op wetenschappelijk terrein gebeurde er tenminste wat, je was met iets nuttigs bezig. Dan kwamen Jan Andries van Franeker en Kees Camphuysen met zakken vol slachtoffers aan. Meten, wegen, snijden, de bursa opzoeken. Roofvogels en zeevogels waren van oudsher een specialiteit van de vogelafdeling. Jan Andries heeft later nog veel gepubliceerd over Noordse Stormvogels, onder meer over de plastic korrels in hun maag en is uiteindelijk gepromoveerd op onderzoek aan stormvogels. Dat is er allemaal niet meer. We hebben nog één preparateur, voor drie dagen in de week. Op de afdeling zoogdieren wordt er

bijna helemaal niets meer gedaan. Toen de preparateurs met pensioen gingen, werden de formatieplaatsen simpelweg geschrapt.

Wat is de zeldzaamste vogel die je hebt geprepareerd?

Dat was een Bladkoninkje, ik noem het wel eens mijn rampenplan. Iedereen stond om me heen - het was een van de eerste die in het museum binnenkwam - en ik werd er zo ontzettend nerveus van, dat de collectie uiteindelijk twee vleugeltjes rijker is geworden, in plaats van een balgje. Ik heb hem verprutst, hij scheurde. Erg hè.

Wat doe je nu?

De prioriteit ligt bij het digitaliseren van de vogelcollectie, dat maakt hem zoveel toegankelijker. Het gaat om tegen de 60.000 vogels. Daar probeer ik veel aan te doen, onder meer met de hulp van een enthousiaste vrijwilliger. We werken ook aan de checklist van de Nederlandse Antillen, een systematische aanvulling op het werk van Voous uit 1983. We hebben het Antillen-archief hier. We dachten aardig op te schieten, tot ik bij het opruimen van Voous' spullen twee stapels met waarnemingen ontdekte. Van voren af aan beginnen dus. Ik werd er wel een beetje depri van.

Hoe belangrijk vindt de universiteit het Zoölogisch Museum nog?

Ik denk dat sommige mensen van de faculteit het in de huidige vorm, met die grote, ruimte opslukkende collecties, niet belangrijk vinden. Al een jaar of tien wordt er naar mijn mening een afbraakbeleid gevoerd. Vroeger had elke afdeling een conservator. Nu is het teruggebracht tot drie secties: gewervelde en ongewervelde dieren, en entomologie. Wij hebben op de vogelafdeling jaren zonder leiding gezeten. Het nieuwe sectiehoofd, een reptielenman, is nu de enige wetenschapper in de afdeling gewervelden. Die moet onderwijs geven, onderzoek doen, studenten trekken en begeleiden en natuurlijk publiceren. Dat kan uiteraard niet. Maar uiteindelijk word je wel op die punten afgerekend. Op het laatst is het een neergaande spiraal. Een tijd lang was het moleculaire biologie wat de klok sloeg; systematiek was uit, hoewel het nu weer een beetje terug begint te komen.

Wat zou er moeten gebeuren?

Je moet beginnen een club enthousiaste en deskundige mensen bij elkaar te brengen. Iedereen die daar geen zin in heeft, moet maar weg. Ga maar wat anders doen. Ik heb een hekel aan mensen die op hun pensioen zitten te wachten, dat is het ergste wat er is. De doodsteek voor een organisatie. En je moet samenwerking zoeken. In het verleden heeft iedereen te veel in zijn eigen kamertje zitten werken, je mocht vooral niet weten waaraan, en je mocht vooral niet

samenwerken. Terwijl samenwerking met bijvoorbeeld Leiden, Groningen of Wageningen toch hartstikke leuk en nuttig zou kunnen zijn. Daar zijn ze nu dan wel mee bezig, maar dat had veel eerder moeten gebeuren.

Ik ben blij dat er in ons gebouw ook nog een groot aantal jonge mensen van een ander bedrijf werkzaam is. Dat zijn tenminste niet van die zitzakken. Iemand van onze afdeling gaat binnenkort promoveren op Indonesische spechten, en een ander is kort geleden gepromoveerd op bladapen. Die laatste is nu ook bezig met roofvogels in Indonesië. Dat is vooral leuk omdat in het verleden met Voous al onderzoek aan roofvogels en uilen werd gedaan. Het zou ook mooi zijn als de vogelafdeling van het ZMA weer eens op de kaart wordt gezet. Dat we in Amsterdam daar of daar goed in zijn. Bekendheid genieten. In het verleden is het een beetje doorgeschoten. Er werd te veel rekening gehouden met de studenten en de onderwerpen werden te veel aan hun voorkeur aangepast. Dat is niet goed natuurlijk. We hebben een gouden toko hier, maar op het laatst leek het wel een reisbureau, iedereen mocht maar overal naartoe.

Dat klinkt wat somber

Ik vind mijn werk vreselijk leuk, maar zelfs ik heb soms moeite om gemotiveerd te blijven. Het zou wel eens prettig zijn als iemand zegt: „Prins, dat doe je fout.” Of goed natuurlijk. Nu met het nieuwe sectiehoofd komt er weer wat reuring.

Heeft de Amsterdamse collectie bestaansrecht naast die van bijvoorbeeld Naturalis in Leiden?

Van de westelijke palearctis hebben wij een grote en vooral goed gedocumenteerde collectie, en dat is een heel sterk punt. Ook hebben we één van de belangrijkste collecties van arctische, antarctische en Antilliaanse vogels ter wereld, en daarnaast van Indonesië. We krijgen ook de nodige aanvragen voor dna-onderzoek. Daar heb ik wel eens wat moeite mee. Een Engelsman wil een stukje Dunbekwulp. Dan denk ik: ga dan naar een Brits museum om aan die soort te plukken. Moet je dat dan doen of niet. En we krijgen bezoekers, maar niet echt veel. De meeste mensen gaan toch naar Leiden, die hebben een veel grotere collectie. Maar daar ligt het zwaartepunt op tentoonstellingen, bij ons op onderzoek en onderwijs. Zij hebben ook praktisch geen studenten.

Een aantal studenten van hier is bekend geworden.

Zeker. Theunis Piersma heeft hier nog in Futen staan snijden. In beesten die verdronken waren in fuiken in het IJsselmeer. Het onderzoek aan veerstructuren van Tim Brom vond ik heel leuk. (Die techniek wordt (vervolg op pagina 13))